

I TAK SE DÁ ODPOČÍVAT

Zanedlouho to bude pětadvacet let...

Národní demokraté vedli tenkrát nejprudší útoky proti pokrokovým snahám v učitelských institucích a zvláště v učitelském tisku. A vnější tlak byl prováděn i rozmiškami vnitřními! Nebylo jasno v orientaci, mnozí učitelé podléhali oficiální „státotvornosti“ a ztráceli rozhled v mlhovitých masarykovské svatozáře.

A přesto byl na podzim v roce 1923 zvolen předsedou Socialistického sdružení učitelstva a redaktorem Učitelských novin mladý duchovský učitel František Rajtr. Člověk přímý, bojovný, s rovnou páteří; pochopil, že ani pro učitele není jiné cesty, než fronta společného boje s dělnickou třídou, která mu světovala to nejvzácnější – své děti. Nový redaktor vyjádřil své přesvědčení zcela otevřeně hned v prvním úvodním článku, nazvaném „Úzkou cestou pracujícího lidu“.

Po prvé se psalo v Učitelských novinách i o Sovětském svazu: bylo zde vzpomínáno velikého díla Leninova, oceněn vývoj sovětské kultury, sovětského školství. Učitelské noviny – podle slov Zdeňka Nejedlého – „stanuly i programově daleko vpředu, v soulase s novou dobou nikoli již jen jako kritický list, nýbrž i jako kulturní, sociální a politická avantgarda...“

Životní pouť rolnického synka ze severočeských Suhrovic, rakouským mocnářstvem i první republikou proskribovaného učitele, patřila cele věci dělnické třídy. Jeho domek v Duchcově u nádraží byl otevřen ve dne v noci a přístupný všem

potřebným, bojujícím a pronásledovaným. „Jako u zubaře“ – smávali se soudruzi v takových chvílích Františkovu přibýtku!

A jakým byl výborným učitelem! Kolik skvělých lidí vychoval! – Učil čestnému poměru k životu, své přimknutí k proletariátu uměl vtělit do všeho, co konal. Nejednou ho chtěli popanštlí „demokraté“ zlomit, vyšetřování se střídala s vyhrožováními i pokusy o zkorumpování – avšak nadarmo.

Fašisté mu za okupace umučili v Osvětimi dceru Sylvu – statečnou mladičku komunistku, ani jí nebylo devatenáct let.

Tu ještě obětavěji pracoval od člověka k člověku a získával pro boj, pro stranu.

A léta po válce utekla rychle a v kvasném tempu: byl osvětovým inspektorem i ústředním tajemníkem Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí. Pracoval ve výzkumném ústavu i jako stranický funkcionář. Všude známý svým prozářeným vztahem k lidem, zapálený propagandista a agitátor, soudruh pečlivý a starostlivý o všechny potřeby svých bližních.

Řeknete si možná, že nadsazuji, že mluvím ve výrazech, bez nichž by se snad „náš medailón“ mohl obejít. Ale není tomu tak! Potvrdí vám to do posledního písmene bezpočet lidí...

Tažte se na českém hornickém severu!

Navštivte kteroukoli obec na Roudnicku!

Zajeďte si na Liberecko, Mnichovohradištsko, Mladoboleslavsko a na ostatní místa, kde působil!

Ptejte se na něho haviřů v Duchcově, družstevníků kolem Libochovic, učitelů, vědeckých i osvětových nebo stranických pracovníků.

Nikdo z nich vám nesmlčí, čím i osobně vděčí Františku Rajtrovi, učiteli-komunistovi.

Nedávno odešel na zasloužený „odpočinek“. Není však z těch lidí, kteří dovedou odpočívat!

Můžete se s ním setkat na stranických shromážděních v Praze i na severu, v Leninově muzeu i na různých přednáškách, v redakcích, v ústeckém rychlíku, v Roudnici, Teplicích nebo třeba až na některé valašské dědině. Všude tím svým rozmlilým způsobem poučuje o vážných věcech, které jsou smyslem našeho života. A pomáhá i v osobních problémech, kde se jen dá.

Zajímá ho v našem životě doslova všechno – a chce, aby to zajímalo i jiné. Nemůže ani činit jinak – zasloužilý školský pracovník František Rajtr! Vždyť je z průkopníků, kteří nemohou, než jít stále v předních řadách.

B. ČERNÝ

KRESLIL O. ŠTEMBERA

OSUDY DOBRÉHO VOJÁKA ŠVEJKA VE SVĚTOVÉ VÁLCE

15

Podle Jaroslava Haška vypravuje a ilustruje Jos. Lada.

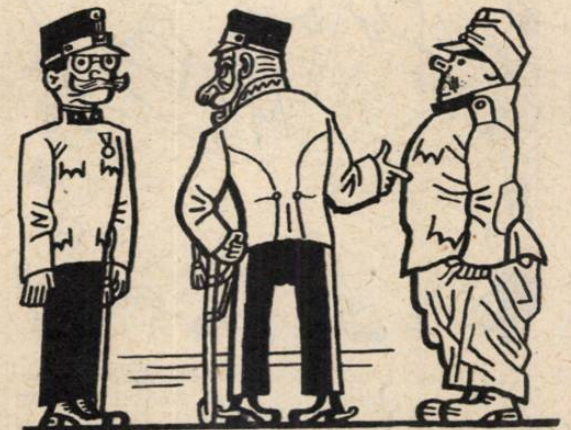
1. Do štábního vagonu vkročil generál, projíždějící se po všech tratích na inspekci. Když mu chtěl hejtman Ságner podat raport, mávl jen rukou: „Váš ešelon není v pořádku. Váš ešelon nespi. Před devátou hodinou vyvede se mužstvo na latriny a potom se jde spát. Opakujte to. Nebo: odtroubit alarm, hnát to na latriny, zatroubit štrajch a spát. A při jízdě z vagonu neseskakovat. Jestli vojákoví zláme nohu nepřítel, je to chvalitebné, ale mrzačit se seskakovaním z vagonu je trestuhodné!“ Potom následoval rozkaz ukázat pohotovost. Hejtman dal tedy zatroubit alarm.

2. Generál se postavil před 11. kumpanii, kde stál na levém křídle Švejk, zívaje na celé kolo. Držel si sice při tom na ústech ruku, ale zpod ruky se ozývalo bučení. Generál se otočil k Švejkovi a řekl: „Stul pysk, drž gubu a nebuč! Byl jsi už na latrině?“ – „Nebyl, poslušně hlásím, pane generálmajor. Co bychom tam na té latrině dělali? Měli jsme už dostat na několika stanicích večeři a nedostali jsme nic. S prázdným žaludkem na latrinu nelez! Když už je rozkaz jít na latrinu organisovaným pochodem, tak už ten rozkaz musí být také něčím vnitřně podepřen!“

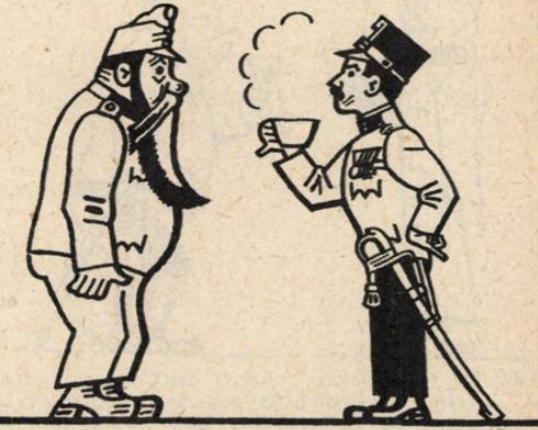
3. Druhý den ráno byl budiček a generál šel osobně revidovat latriny. Poručík Dub dohlížel nad latrinami. Vojáci seděli tu jako vlaštovky na telegrafních drátech. Na levém křídle seděl Švejk. A jak tak seděl, podíval se mimoděk k východu latriny. Tam stál v plné parádě pan generálmajor. Švejk vycítil vážnost situace, vyskočil a zařval: „Einstellen! Auf! Habacht! Rechtschaut!“ A salutoval. Dva švarmy zvedly se nad latrinou. Generál přivítivě se usmál a řekl: „Rút, weiter machen!“ Ale Švejk salutoval stále, neboť s jedné strany blížil se hrozivě Dub a s druhé generálmajor.

4. Poručík Dub obrátil se ke generálovi: „Ich melde gehorsam, Herr Generálmajor, der Mann ist blödsinnig, und als Idiot bekannt, sähafte Dummkopf!“ – „Was sagen Sie!“ zařval generálmajor a spustil na poručíka Duba, že právě naopak. Muž, který zná, co se patří, když vidí představeného. Pan poručík Dub měl sám dát komando. A šouchaje prstem Švejka do břicha, pokračoval: „Poznamenejte si! Tohoto muže při přibytí na front neprodleně befedrovat a navrhnout k bronzové medaili za přesné konání služby. Wissen Sie doch, was ich meine! Abtreten!“

5. Když šel Švejk potom kolem štábního vagonu, volal na něho nadporučík Lukáš, aby vyřídil Balounovi, že si má pospíšet s tou kávou. Když to šel Švejk vyřídít, viděl, že celý vagon pije kávu. Kávová i mléčná konzerva nadporučíka Lukáše byly již poloprázdné. Švejkovi byla též nabídnuta káva, ale odmítl, řka k Balounovi: „Právě přišel rozkaz, že každý putzfelek, který svému oficirovi zpronevěří mléčnou nebo kávovou konzervu, má být během 24 hodin pověšen!“ Ulekáný Baloun vytrhl telegrafistovi Chodounskému jeho porci a upaloval s tím do štábního vagonu.

6. S vypoulenýma očima podal kávu nadporučíkovi Lukášovi. „Já jsem se zdržel,“ koktal, „poněvadž jsem nemohl konzervu otevřít.“ – „Tos ji asi žral po lžících, jako polévku. Viš, co tě čeká?“ Baloun zabědoval: „Mám tři děti, poslušně hlásím, pane oberlajtnant!“ – „Dej si pozor, Baloun! Neříkal ti Švejk nic?“ – „Do 24 hodin bych měl být pověšen,“ ustrašeně odpověděl Baloun. „Hlupáku,“ řekl s úsměvem nadporučík, „polepši se. A řekni Švejkovi, aby se poohlédl po něčem dobrém k jídlu. Dej mu tady desítku. A přines mně ukázat tu krabičku sardinek!“